

Slepen en gesleept worden

Op 8 april jl heeft de zeekanogroep van de GKV op het Paterwoldse meer geoefend met slepen. Er stond een flinke westenwind, zodat we redelijk realistisch konden oefenen in de golven en een hinderlijke wind.

De oefeningen stonden open voor iedereen, maar omdat de aankondiging in Boegbeeld bij de Berichten aan Zeekanoërenden stond, vrees ik dat het veel niet-zeekanoërs is ontgaan. Omdat het oefenen met slepen voor iedereen nuttig is, dus ook voor de vlakwaterkanoërs, wil ik een aantal zaken die bij de oefeningen naar voren zijn gekomen in dit artikel nader wil belichten, aangevuld met informatie van internet.

De volgende onderwerpen zullen aan bod komen:

1. wanneer moet er gesleept worden en door wie
2. materiaal – de sleeplijn en toebehoren
3. bevestigen en losmaken van de sleeplijn
4. hoe te slepen

1. Wanneer moet er gesleept worden en door wie

Er kunnen verschillende aanleidingen zijn om iemand te slepen. Bijvoorbeeld als een kanoër het tempo van de groep tegen de harde wind in niet kan volhouden, niet goed koers kan houden door stroming en/of zijwind, of geblesseerd of ziek is. Ook kan het voorkomen dat iemand uit een gevaarlijke situatie moet worden getrokken (bijv. branding, sterke stroming, aanzuigende beroepsvaart, lager wal met rotsen of stenen). Afhankelijk van de situatie zijn één of meer mensen betrokken bij het slepen. Het ligt voor de hand dat degene(n) die het sterkst zijn en de meeste conditie hebben als sleper(s) optreden. Het kan voorkomen dat de persoon die gesleept moet worden, ondersteund of begeleid moet worden door een of meer medekanoërs, bijv. omdat hij ziek of geblesseerd is.

2. Het materiaal

Het noodzakelijke sleepmateriaal bestaat uit: een lange lijn met karabijnhaken of snapsluitingen aan de uiteinden, een stuk elastisch koord, een drijver (fig 1) en een korte lijn. Je kunt een sleeplijn kopen bij een kano of watersportwinkel, maar een sleeplijn kun je heel goed zelf maken.

Voor de sleeplijn is drijvende polypropyleen lijn van 4-6 mm dik het beste, ca. 1,5 tot 2 maal de lengte van de boot, dus ca 10 m voor een zeekano en ca 7 m voor een zoetwaterboot.

Ik zal de opbouw van een sleeplijn beschrijven vanaf het uiteinde bij de sleper tot en met het uiteinde bij de te slepen kano.

Aan het uiteinde van de sleeplijn dat aan de kano van de sleper wordt vastgemaakt, wordt een snapsluiting vastgemaakt, waarmee de sleeplijn aan de kano kan worden bevestigd aan een grijplijn, direct achter de kuip. De sluiting is met één ruk aan de ring van de snapsluiting los te trekken. Als de sleeplijn aan de sleper zelf wordt vastgemaakt (aan een band die ook met één ruk los is te trekken) kan in plaats van een snapsluiting ook een karabijnhaak gebruikt worden.

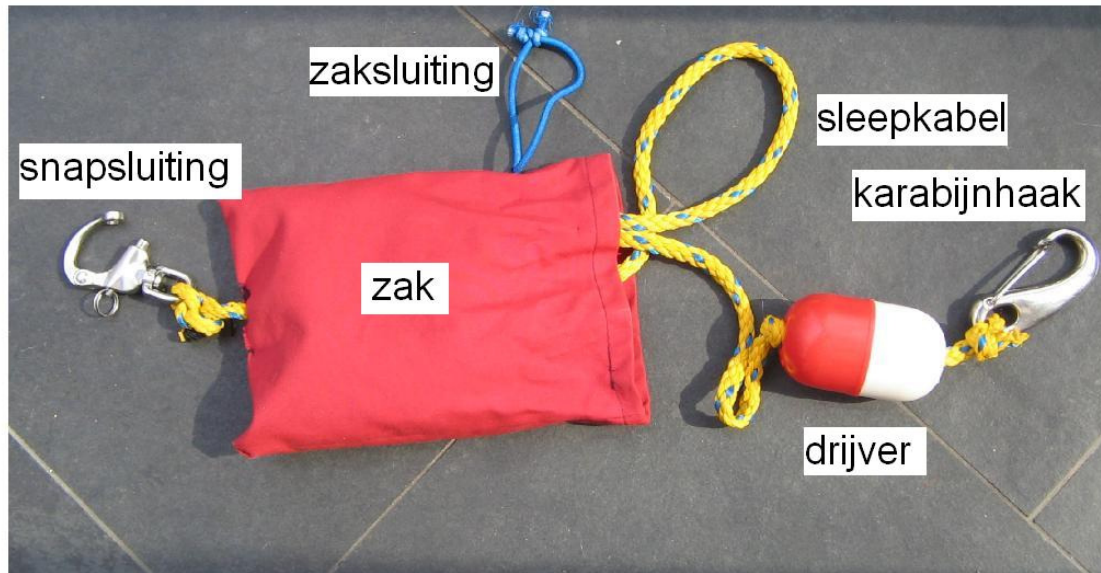

fig 1. De sleeplijn met toebehoren

Vervolgens wordt de lijn door een gat in de bodem van de sleeplijnzak getrokken. Zo dicht mogelijk bij de bodem van de zak leg je een knoop in het koord opdat de zak niet over het koord naar voren kan schuiven. De zak moet enerzijds zo klein mogelijk zijn, maar anderzijds wel groot genoeg zijn om de hele lijn, inclusief haken en drijver in op te bergen en met een koord of klittenband is af te sluiten. De zak moet ook zo ruim zijn dat je je hand er in kunt steken, maar veel wijder moet hij ook niet zijn.

Vanaf enige tientallen centimeters van het begin wordt het stuk elastische koord van ca 1 m lang en ca 4 mm dik bevestigd en door de sleeplijn gevlochten. Het andere uiteinde van het elastiek wordt ca 1,5 m vanaf het eerste bevestigingspunt vastgeknoopt aan de sleeplijn (fig. 2). Het elastisch koord functioneert als "shockkoord" en dient om de schokken tijdens het slepen op te vangen. Het elastische koord kan het beste aan de kant van de sleper bevestigd worden. De werking van het elastiek kan worden gehinderd als die aan het andere uiteinde zit, omdat dat stuk van de lijn vaak niet vrij hangt door de wijze van bevestigen als er twee of meer kano's gesleept moeten worden.

Aan het andere uiteinde van de sleeplijn wordt een karabijnhaak of snapsluiting bevestigd om de sleeplijn snel vast te kunnen maken aan de te slepen boot.

Voor dat je de haak vastmaakt, trek je eerst de sleeplijn door een drijver tot er uiteindelijk ca 20 cm lijn zit tussen de drijver en de haak. De drijver zorgt er voor dat de karabijnhaak niet te diep onderwater zakt als hij in het water valt. De drijver moet niet direct achter de haak zitten want dat maakt het lastiger om de sleeplijn, als dat nodig is, onder de soms strakke grijplijnen door te halen.

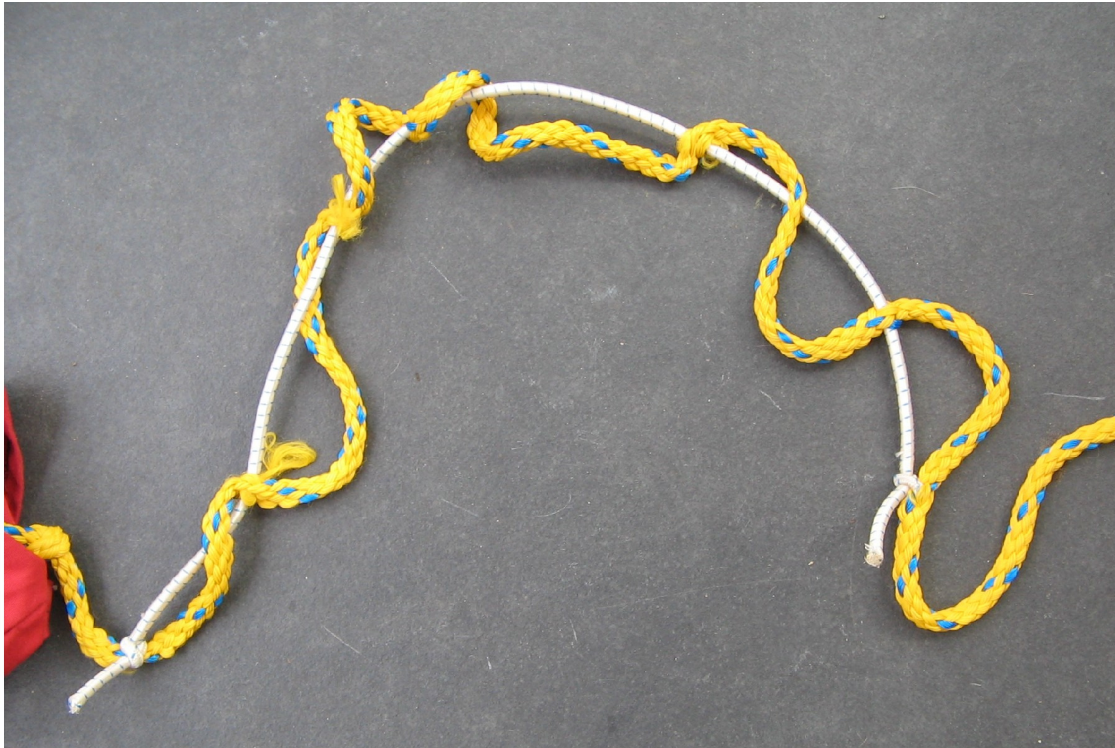

fig 2. Sleeplijn met elastische koord

Ruwweg zijn er twee soorten karabijnhaken; een met een buisvormig sluiting met scherpe uiteinden en een plattere met een rondgebogen draadvormig sluiting (zie fig. 3 en 4). Het tweede type verdient veruit de voorkeur omdat die veel eenvoudiger vast en los te maken is, zeker als je koude vingers hebt. De scherpe uiteinden van het eerste type blijven vaak achter de grijplijn haken en je verwondt je er ook gemakkelijk aan.

fig 3. Ronde karabijnhaak

fig 4. Platte karabijnhaak met draadvormige sluiting

Behalve de sleeplijn is het ook handig om een kortere lijn te hebben van ca 1 m met in het midden eventueel een oog en met aan een uiteinden een (kleinere) karabijnhaak. De korte lijn wordt gebruikt om twee kano's bij elkaar te houden als je de te slepen persoon moet ondersteunen.

Tot slot is de korte lijn ook te gebruiken om je kano aan de kant vast te leggen, zodat je hem niet perse uit het water hoeft te halen.

Op het gevaar af dat je drie lijnen teveel van het goede vindt, kun je ook nog een zogenaamde voorlijn aan je boot bevestigen. Deze lijn is ongeveer 2,5m lang en wordt gebruikt bij het slepen van je kano. Je maakt de lijn daarvoor vast aan de tokkel op de voorpunt van je boot en zet hem, als je gesleept moet worden, in de buurt van je kuip vast met een slipsteek. Zie verder hieronder.

2. Het bevestigen en losmaken van de sleeplijn

Tijdens de oefening op het Paterwoldse meer bleek het vastmaken en losmaken van de grijplijn vaak lastig te gaan en (te) veel tijd te kosten. Het gaat er om dat in geval van nood de sleep snel aangebracht kan worden en de sleeplijn zoveel mogelijk is voorbereid en er met een minimum aan handelingen met slepen kan worden begonnen. Bedenk dat als er gesleept moet gaan worden het vaak hard waait, er een flinke stroming staat en/of er flinke golven staan. Het is dan niet lekker als je de sleeplijn niet onder handbereik hebt en de sleper hem eerst nog aan zijn eigen boot moet vastmaken.

In het ideale geval heeft iedereen een sleeplijn bij zich, zodat als er gesleept moet worden er altijd een sleeplijn voorhanden is. Maar het handigste is dat de potentiële slepers hun sleeplijn onder handbereik paraat hebben.

Bevestigen van de sleeplijn bij de sleper

Veel mensen hebben de sleeplijn in de zak onder handbereik direct achter de kuip en hem met een karabijnsteek, of liever met een snapsluiting, al vast gemaakt aan een van de grijplijnen of aan een band, riem of ring aan het zwemvest.

Het kan zijn dat je de sleeplijn snel moet losmaken, bijv. omdat een onoplettende zeilboot tussen de sleper en gesleepte door wil varen of omdat een van beide boten is omgeslagen. Daarom moet je de sleeplijn als die aan je boot is bevestigd met een gemakkelijk te bedienen karabijnhaak (zie fig. 4) of met een snapsluiting vastmaken. Een snapsluiting heeft een ring waar je aan kunt trekken om de sluiting in één keer te openen (zie fig 1). De andere mogelijkheid is dat de sleeplijn aan de sleper zelf is bevestigd. Veel zwemvesten hebben daar voorzieningen voor in de vorm van een ring, riem of band.. De band sluit voor met klittenband of met een klemgesp die met een ruk is te openen, waardoor de sleeplijn snel los te koppelen is van de sleper. De zak waarin de sleeplijn zit, zit dan eventueel ook aan de band bevestigd. Voordeel is dat je er gemakkelijk bij kan, nadeel is dat de zak niet te groot moet zijn, waardoor lijn voor op zee mogelijk te kort is en het nogal een geprop is om de lijn + drijver in op te bergen.

Als het zwaar is om te trekken, bijv. omdat er twee of drie kano's gesleept moeten worden, kunnen beter twee of zelfs drie slepers achterelkaar gekoppeld worden (zie onder bij hoe te slepen).

Bevestigen van de sleeplijn bij de te slepen kano

De sleeplijn moet snel en eenvoudig aan de te slepen kano te bevestigen zijn. Afhankelijk van of er één of meer kano's gesleept moeten worden, moet de sleeplijn op verschillende manieren vastgemaakt worden.

Eén te slepen kano

Het snelst wordt de sleeplijn met een karabijnhaak vast geklikt aan een van de voorste grijplijnen of aan de tokkel. Het nadeel van die manier van vasthaken is dat de gesleepte kanoër de sleeplijn niet zelf kan losmaken, omdat hij niet bij de sleeplijn kan komen. Hier komt het nut van de voorlijn om de hoek kijken, De voorlijn zit voor vast aan de tokkel en voor de kuip met een slipsteek vast aan een grijplijn vlak voor de kuip (fig. 5).

fig. 5. Voorlijn met slipsteek en treklijn

De sleeplijn is met een klik aan de voorlijn te bevestigen, maar de gesleepte kanoër kan de sleeplijn eenvoudig en snel losmaken door de slipsteek los te trekken. De voorlijn is ook handig als je zelf je lege kano moet trekken, bijv. vanaf de kant, of bij een ondiepte. Een lege boot vaart meestal al op een paar cm water en als je een ondiepte moet oversteken, bijv. omdat je op het Wad niet om een plaat heen wilt varen, kun je de kano eenvoudig aan de voorlijn achter je aan slepen. De voorlijn komt ook van pas als je de kano vanaf een hoge steiger te water moet laten. Nadat je de kano met de achterpunt het water in hebt laten glijden, laat je de voorpunt van de kano aan de voorlijn rustig in het water zakken.

Wanneer je een lege kano in dieper water op sleeptouw moet nemen achter je kano aan, kun je de korte lijn, eventueel met een oog in het midden, aan de voorkant vanonder af

aan de grijplijnen vastmaken, waardoor het oog aan de onderkant van de kano komt te zitten. Door aan dit oog de lange sleeplijn vast te maken, blijft de gesleepte kajak altijd rechtop drijven en beter op koers.

Het kan voorkomen dat de te slepen kanoër niet meer zelfstandig kan varen en ondersteund moet worden. In dat geval moeten er twee of soms zelfs drie kano's als vlotje gesleept worden.

Twee of drie te slepen kano's

Bij meer dan een te slepen kano moet de sleeplijn aan alle kano's vastgemaakt worden, tenzij de te slepen kano's met een korte lijn bij elkaar worden gehouden.

Als iemand ziek, misselijk, geblesseerd of om andere reden niet meer in staat is zelf te kanoën en ook niet goed meer de balans in stand kan houden, moet zo iemand door een en soms twee medekanoërs ondersteund worden. De helpers kunnen dan ook niet zelf kanoën en moeten dus ook getrokken worden.

Het probleem als er meer dan een kano gesleept moet worden, is dat de kano van degene die geholpen moet worden en de kano('s) van de helper(s) de neiging hebben uit elkaar te drijven als ze aan de voorpunten worden getrokken. Als deze kano's met een korte lijn bij elkaar worden gehouden, speelt het probleem niet en kan de sleeplijn voor aan de te slepen kano vastgemaakt worden.

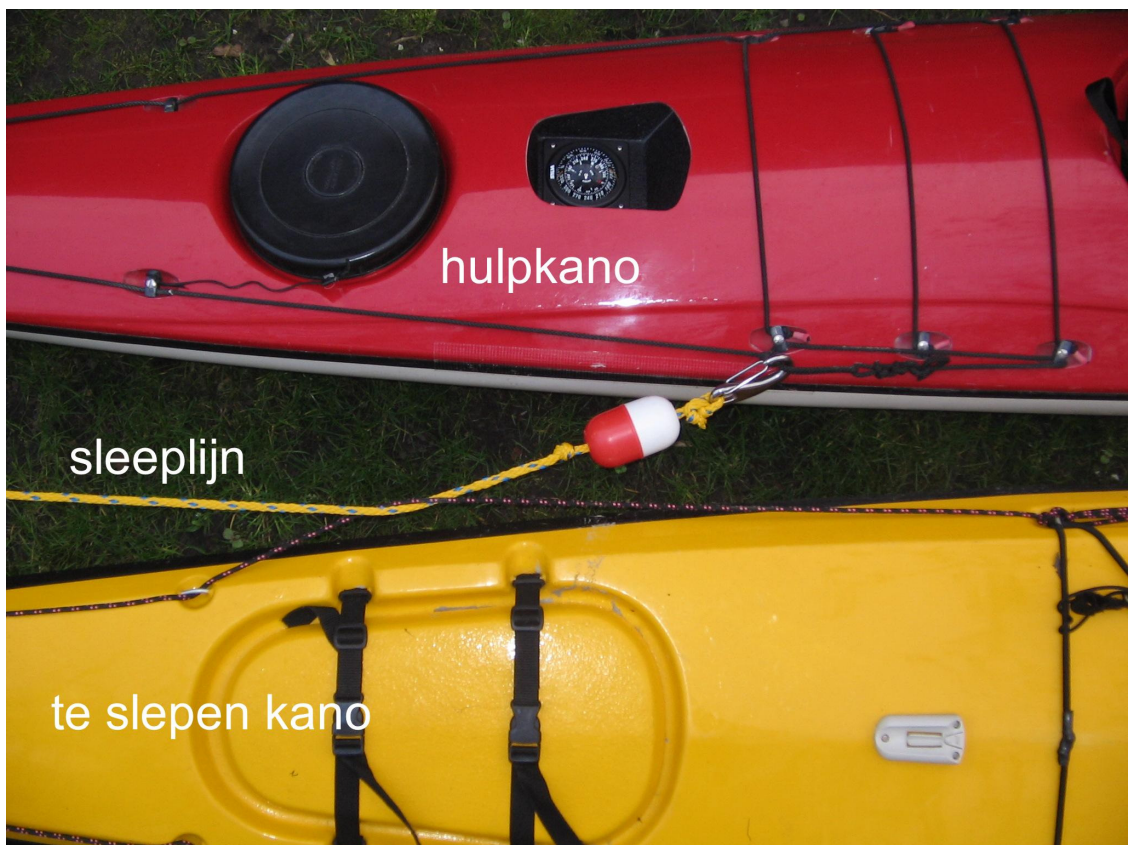

fig. 6. Bevestiging sleeplijn bij twee kano's slepen

Als de beide te slepen kano's niet door een korte lijn zijn verbonden, moet de sleeplijn halverwege tussen punt en kuip onder de grijplijn van de te slepen kano doorgetrokken worden en vastgemaakt worden aan de grijplijn van de hulpkano (fig. 6). Dit om te voorkomen dat de kano's bij het slepen uit elkaar drijven.

Wanneer iemand aan weerszijde moet worden ondersteund en er dus drie kano's getrokken moeten worden, moet de sleeplijn vanuit de middelste kano eerst naar de ene hulpkano en dan over het dek van de middelste kano bevestigd worden aan de grijplijn van de andere hulpkano (fig. 7). De sleeplijn moet wel lang genoeg zijn om nog genoeg lengte over te houden om te slepen.

Als een korte lijn of een voorlijn aanwezig is, kunnen de kano's beter daarmee aan elkaar gekoppeld worden en kan de sleeplijn voor aan de hulpkano bevestigd worden; als het kan aan een voorlijn, maar anders aan de tokkel of de voorste grijplijn.

Als de sleeplijn in geval van nood losgekoppeld moet worden, kan een van de helpers zijn boot zo nodig naar voren trekken en de sleeplijn losmaken.

3. Hoe te slepen

Als er één sleper is, is de situatie duidelijk: de sleper heeft zijn sleeplijn aan de te slepen kano bevestigd en trekt in een vol te houden tempo de kano voort. Veel slepers hebben de neiging in het begin op volle kracht te gaan slepen, maar beter is een snelheid aan te houden die bij de rest van de groep past en die tot het einddoel is vol te houden.

Eventueel moet de groep zijn snelheid aanpassen aan de snelheid van de sleep. Als de sleper vermoeid raakt, moet deze bijtijds vervangen worden door een verse kracht.

Bij het verwisselen haakt de nieuwe sleper eerst vast aan de gesleepte boot en maakt vervolgens de sleeplijn van de oude sleper los.

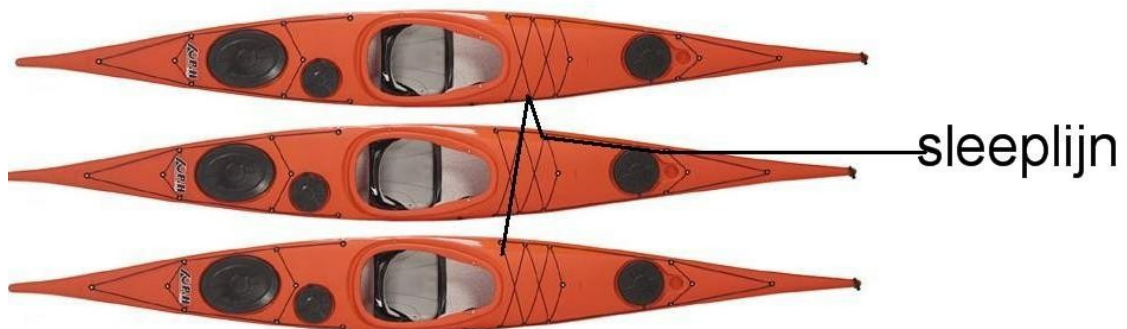

fig.7. Bevestiging sleeplijn bij drie kano's

De gesleepte kanoër peddelt - als hij dat kan - mee, maar zorgt dat de lijn zoveel mogelijk aangetrokken blijft en zorgt er voor dat hij zoveel mogelijk recht achter de sleper blijft.

Het slepen wordt veel zwaarder als de sleeplijn met een bocht in het water ligt, doordat de gesleepte op de sleper inloopt of te veel opzij van de sleper gaat varen.

Als er twee of meer sleepers zijn, moeten deze in serie aankoppelen; de voorste sleper maakt zijn sleeplijn vast aan de voorkant van de tweede sleper, deze de zijne aan de eventuele derde sleper, enz. De achterste sleper maakt zijn sleeplijn vast aan de te slepen kano('s). De sleepers moeten niet naast elkaar vastmaken aan de te slepen kano('s). Dat is minder effectief dan achter elkaar, maar bovendien ontstaat er een zijwaartse druk op de sleper(s) met de kortste sleeplijn, die daarom onnodig kracht moet aanwenden om op koers te blijven.

De enige situatie waarbij het wellicht zinvol is om naast elkaar te trekken, is als er een vlot van bijv. drie kano's getrokken moet worden en elke sleper een van de kano's in het vlotje trekt. We hebben dit echter niet getest bij de sleepoefeningen en ik betwijfel of deze zogenaamde waaiersleep dan wel handig is. Misschien gaat deze vorm van slepen op als er bezwaren zijn om een lange sleep te hebben, bijv. op een traject met veel bochten of veel scheepvaart.

Tot slot

Dit verhaal heb ik gemaakt naar aanleiding van de ervaringen bij de sleepoefeningen op het Paterswoldse meer. Op internet kon ik weinig over slepen vinden. Het kan zijn dat bepaalde zaken beter beschreven kunnen worden of aanvulling behoeven. Als iemand aanvullingen of commentaar op het artikel heeft, hoor ik dat graag.

Robbert van der Eijk